

Список літератури

1. Сергей Аверинцев. Собрание починений / Сергей Аверинцев : под ред. Н.П. Аверинцевой и К.Б. Сивога. ; [пер. с сирийского и греческого]. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2006. – 456 с.
2. Иерофей (Влахос), митрополит. Святитель Григорий Палама как святогорец / Иерофей (Влахос), митрополит ; [пер. с англ. В.А. Петухова]. – СТСЛ, 2011. – 432 с.
3. Флоренский Павел, священник. Детям моим. Воспоминания прошлых дней. Генеалогические исследования. Из соловецких писем. Завещание / Флоренский Павел, священник : сост.: игумен Андроник (Трубачев), М.С. Трубачева, Т.В. Флоренская, П.В. Флоренский ; предисл. и комм. игумена Андроника (Трубачева). – М. : Моск. Рабочий, 1992. – 560 с.
4. Паршин А.Н. Конкретная метафизика священника Павла Флоренского / А.Н. Паршин, О.М. Седых // Павел Александрович Флоренский ; под ред. А.Н. Паршина, О.М. Седых. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2013. – С. 7-29.
5. Флоренский П.А., священник. Сочинения. В 4 т. / Флоренский П.А. : сост. игумена Андроника (А.С. Трубачева), П.В. Флоренского, М.С. Трубачевой. ; ред. игумен Андроник (А.С. Трубачев). – Т.3 (1) – М. : Мысль, 2000. – 621 с.
6. Мейендорф Иоанн, протопресв. Жизнь и труды святителя Григория Паламы. Введение в изучение / Мейендорф Иоанн, протопресв. – М. : ОЛПЛ, изд-во свт. Льва, папы Римского, 2009. – 328 с.

Ю.В. Василенко

ПРОЯВЛЕНИЕ КРАСОТЫ БОЖЕСТВЕННОГО МИРА ЧЕРЕЗ КРАСОТУ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА, ИЛИ ВОЗМОЖНОСТЬ «ОНТОЛОГИЧЕСКИХ ПЕРЕГОВОРОВ» (СВ. ГРИГОРИЙ ПАЛАМА И П. ФЛОРЕНСКИЙ).

В статье исследуются основы преображения «расколотой онтологии», которые соединяют философские пути св. Григория Паламы и П. Флоренского.

Ключевые слова: исихазм, иконопись, нетварные божественные энергии, Filioque, онтологическая граница.

J. Vasylenko

A MANIFESTATION OF THE DIVINE WORLD'S BEAUTY THROUGH THE HUMAN'S CREATIVITY, OR A POSSIBILITY OF THE "ONTOLOGICAL CONVERSATION" (ST. GREGORY PALAMAS AND P. FLORENSKY).

The article investigates the foundations of the "broken ontology" transfiguration, which connect St. Gregory Palama's and P. Florensky's philosophical ways.

Key words: isihasm, iconography, divine uncreated energies, Filioque, ontological borderline.

УДК 1:316.3.001.13 (045)

Г.М. Клешня

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК СПОСІБ МАЙБУТНЬОТВОРЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті здійснено культур-філософський аналіз соціального проектування у контексті культурно-цивілізаційного процесу розгортання інформаційної доби.

Ключові слова: соціальний проект, прогнозування, культурно-історичний досвід, інформаційне суспільство.

Вступ

Динаміка соціокультурних процесів у XXI ст. актуалізувала низку проблем, пов'язаних із характером трансляції досвіду минулого в бутті сьогодення, а також із можливими способами покладання майбутнього. Розуміння близької перспективи та її вірогідніших варіантів уможливило раціональне цілепокладання та нормальне функціонування й розвиток людства як складової культурно-цивілізаційного процесу ще у XX ст. Визнано, що алгоритм соціальної поведінки перебуває в прямій залежності від характеру образу майбутнього. Соціальне проектування, досліджуване нами як соціокультурний феномен [4], гармонійно поєднує всі зазначені складові

7. Святитель Афанасий Великий. Слово на язычников / Святитель Афанасий Великий // Избранные творения. – М. : Изд-во Сретенского монастыря, 2014. – С. 25-112.

8. Палама Григорий, святитель. Об исхождении Святого Духа: Антилатинские сочинения / Григорий Палама, свт. ; [пер. с греч. Р.В. Яшунского]. – М. : СМІРЕНІЕ, 2013. – 192 с.

9. Богомолец О.В. Язичницький вимір Київоруського іконопису / О.В. Богомолец // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : Збірник наукових праць. – № 2 (22). – К. : НАУ, 2015. – С. 104-108.

10. Флоренский П. Эмпирея и Эмпирия / П. Флоренский // Сочинения в 4 т. ; сост. и общ. ред. игумена Андроника (А.С. Трубачева, П.В. Флоренского, М.С. Трубачевой). – Т. 1. – М. : Мысль. – С. 146-195.

11. Архимандрит Георгий (Капсанис). Православие и гуманизм. Православие и папизм. [Электронный ресурс] / Архимандрит Георгий (Капсанис). – Режим доступа : http://azbyka.ru/otechnik/Georgij_Kapsanis/pravoslavie-i-gumanizm-pravoslavie-i-papizm/. – Название с экрана.

12. Флоренский П.А., священник. Сочинения в 4 т. / П.А. Флоренский, священник ; сост. игумена Андроника (А.С. Трубачева), П.В. Флоренского, М.С. Трубачевой, ред. игумен Андроник (А.С. Трубачев). – Т.3 (2) – М. : Мысль, 2000. – 623 с.

13. Флоренский П. Иконостас / П. Флоренский // Сочинения в 4 т. ; сост. и общ. ред. игумена Андроника (А.С. Трубачева), П.В. Флоренского, М.С. Трубачевой. – Т.2 – М. : Мысль, 1996. – С. 419-526.

та є частиною культурно-цивілізаційного процесу розгортання інформаційної доби.

Аналіз публікацій

Осмилення проблем методології дослідження майбутнього в межах філософсько-історичних концепцій було представлено в роботах Ф. Бегбі, Ш. Ейзенштадта, Б. Єрасова, М. Розова, В. Стюпіна та інших.

Філософська рецепція конкретних соціальних проектів представлена у вітчизняній філософській думці в роботах В. Андрущенко, В. Вашкевича, С. Кримського, Ю. Павленка, В. Савельєва та багатьох інших авторів.

Теоретичні розробки соціологів Д. Белла, Е. Тоффлера, П. Друкера, М. Кастельса, М. Маклюєна

значною мірою вплинули на осмислення характерних рис інформаційної доби. Різні аспекти інформаційного суспільства досліджували українські філософи Л. Дротянко [3], Л. Ороховська [7], Н. Ченбай [9], С. Ягодзінський [12] та багато інших.

Серед вітчизняних досліджень, присвячених проблемі творення майбутнього згадаємо роботу В. Матвієнка «Прогностика», у якій автором здійснено спробу створення теоретичної і практичної бази вітчизняної науки прогностики, запропоновано методологію та інструментарій прогнозування, наведено власні оригінальні рецепти розгляду проблем майбутнього в умовах сучасного українського суспільства. Проблеми соціального прогнозування та футурології піднімали у праці «На порозі надцивілізації: системний аналіз актуальних проблем сучасності. Соціальне прогнозування та футурологія» філософи В. Кузьменко та О. Романчук. Окремі аспекти сучасних концепцій соціального прогнозування майбутнього були предметом аналізу дисертаційного дослідження О. халапсіса «Метафізичні фактори цивілізаційної динаміки». Перспективи розвитку сучасного суспільства перехідного типу досліджені В. Кухар у роботі «Соціальна організація цивілізованого суспільства (філософський аспект)». Зазначимо, що згадані вище роботи у різний спосіб зверталися до проблеми соціального проектування як способу майбутньотворення.

Постановка завдання

Авторка ставить завдання здійснити аналіз соціального проектування як осмисленого способу майбутньотворення в інформаційну добу.

Основна частина

Переважає більшість дослідників сучасне суспільство називає інформаційним, поділяючи думку Д. Белла про те, що центральне положення в ньому займає теоретичне знання як стрижень, навколо якого організуються нова техніка і технології, економічне зростання та розшарування суспільства. Наука в цьому суспільстві виконує не лише теоретико-пізнавальну, а й інноваційну, соціально-культурну та праксеологічну функції. Вторгнення наукової сфери майже у всі соціальні практики, яке здійснюється через застосування в них інформаційних і комп'ютерних технологій не лишило поза увагою і соціальне проектування, як один із способів буття людини. Вихід сучасної науки і техніки на рівень постнекласичної раціональності, що включає поряд з природничою раціональністю гуманітарну і соціокультурну, неминуче висуває нові вимоги до методологічних підстав самого проектування. Наприклад, таке важливе сучасне поняття як комунікація, істотно впливає на практику проектування соціальних змін.

Проблеми майбутнього ще в 1960–1970-ті роки стали предметом дослідження великих організацій і громадських інститутів, які займаються соціокультурним прогнозуванням: Інституту проблем майбутнього, Міжнародного фонду «Людство у 2000 році», Римського клубу. У доповідях останнього: «Межі зростання», «Людство на роздоріжжі» (М. Месарович, Е. Пестель), «Перегляд міжнародного порядку», «За межами століття марнотратства»,

та ін. було висвітлено проблеми людства, що мають глобальний характер. Досліджуючи глобалізацію та глобалізм Г. Шахназаров зазначав, що якщо вести мову про постановку конкретних глобальних проблем, то автором, принаймні, одним з них, демографічної, слід визнати Томаса Р. Мальтуса, а про всі інші проблеми можна знайти провісні суження у німецьких філософів, французьких істориків і російських натуралістів, що переконує в тому, що саме Римський клуб став, в певному сенсі, флагманом вивчення майбутнього [10]. Отже, проблеми передбачення майбутнього набули якісно нової форми: форми наукових прогнозів та альтернативних сценаріїв розвитку людства. Соціальні проекти відтоді набули масштабу науково обґрунтованих альтернатив розвитку суспільства та людської практики.

Проблеми соціального проектування у ХХ ст. вирішували й російські та вітчизняні вчені-філософи. Як показано в роботах П. Балабанова, О. Генісаретського, І. Попової та інших дослідників, осмислення проблематики соціального проектування вийшло на новий рівень, коли науково-технічний прогрес увів проектну діяльність до кола пріоритетних і перспективних видів людської діяльності. Наукове проектування було започатковане у технічних, архітектурних та інженерних галузях: мости, іригаційні канали, проекти міст і культових споруд, кораблі та багато іншого, що потребувало усвідомленої творчої діяльності людини. Спочатку проект розглядався як внутрішній елемент інженерної діяльності, але епізодично вже ставав предметом соціально-філософського аналізу.

Дослідниця соціальної інженерії І. Попова зазначала, що: «Проектування з'явилося тільки на початку ХХ століття» [8, с. 28], однак ми не поділяємо цієї думки. На наш погляд, проектна діяльність є невід'ємною частиною як технічного, так і соціально-економічного поступу людства. Слушною є думка П. Балабанова, що «методологічне дослідження проектувальної діяльності спиралося на методи і результати природничо-наукового підходу, а з 60-х років він доповнився методами та результатами, отриманими при осмисленні інженерної діяльності та технічного знання. Тільки в 70-і роки в руслі методологічної рефлексії проектування стали проявлятися свої, стихійно-емпіричні, внутрішньо притаманні науковому дослідженню проектування методи і форми» [11, с. 4]. Слід особливо підкреслити: якщо раніше проект виступав як розмірковування про затвердження суспільно значущого рішення, то в розглядуваний нами період проектування виділилося в самостійну галузь наукового знання.

Створення нової моделі соціальної реальності стало головною темою журнальних публікацій та наукових конференцій. Багато років міжнародні інститути, що спеціалізуються на наданні дорадчої допомоги, пропонували досить різноманітні шляхи вирішення глобальних проблем, для прикладу – проблем подолання бідності. Це і земельна реформа, і комунальне планування, і благодійна адресна допомога соціально незахищеним, і впровадження передових технологій, і приватизація, і децентралізація, а згодом – концепція «сталого розвитку» як стратегія виходу із глобальної ресурсної кризи.

Західна культура Постмодерну, яку її творці й прихильники розуміють як культуру інформаційного суспільства, для якої характерним є прагнення до розмивання меж між наукою, філософією і мистецтвом, до відмови від будь-якого радикалізму, від ієрархії і протиставлення традиційних цінностей – добра і зла, істини та омани тощо, сповнений суперечностей, невизначеностей та еkleктики. Відійшовши від багатьох крайнощів колишньої культури Модерну, він (Постмодерн) приходять до нових. За умов такої невизначеної, багатовекторної культурної ситуації, людство прагне рецепції близької перспективи та аналізу її імовірнісних варіантів, що уможлиблює раціональне цілепокладання задля нормального функціонування й розвитку суспільства. Реалії буття вимагають обов'язкового усвідомлення та інтерпретації для подальшого вдосконалення суспільних практик, а феномен майбутнього виступає як невичерпний простір для вдосконалення. Людина – єдина відома частина сущого, яка може, за М. Хайдеггером, запитувати про сенс власного існування, і вже це робить її особливою на тлі безмовного Всесвіту.

Проблема творення майбутнього є однією з найгостріших і незмінно актуальних проблем, які непокоять суспільство XXI століття. Динаміка соціокультурних процесів у XXI столітті актуалізує низку проблем, пов'язаних із характером присутності досвіду минулого в культурі сьогодення, а також із можливими способами покладання майбутнього. Це, зокрема, проблема впливу історичного досвіду на специфіку розробки можливих сценаріїв та проектів майбутнього з урахуванням особливостей сучасних соціокультурних процесів. З іншого боку, як слушно зазначала Н. Мотрошилова, «історія філософії виростає на ґрунті життєдіяльності людства і на фундаменті цивілізації і культури, оскільки вона своєрідно «вбирає» в себе вплив контексту і сама впливає на нього» [5, с. 4]. Тобто, буття можливе лише за умови спадковості минулого, сьогодення та майбутнього. Саме тому, досліджуючи феномен соціального проектування, ми насамперед досліджували соціально-історичні передумови його виникнення.

Тема прогнозу та прогнозування, в стратегічному вимірі, не тільки не залишає щонайменшого приводу для самозаспокоєння, але й навпаки, починає потребувати поєднання в собі символу зміни епох і практичного усвідомлення та освоєння нової епохи, хоча б на рівні логіки «modus ponendo tollens» або «modus tollendo ponens». Отже, для розуміння наслідків порушення цих двох модусів доцільно визначити провідний прогнозний алгоритм. Адаже прогноз як система (процедура, норма, установка) має велике значення для науки та суспільної практики тому, що пов'язує в єдину органічну цілісність майбутнє та минуле через сьогодення.

Будь-яке явище майбутнього прогнозується з врахуванням того, що це воно іманентно притаманне сьогоденню і, найголовніше, – закономірно впливає з нього. Однак виходячи із закономірності як основної характеристики соціального часу, стверджується заданість майбутнього сьогоденням. У такому разі прогноз як система установок розвитку суспільства втрачає свою значущість, оскільки сус-

пільний розвиток виявляється жорстко детермінованим. З іншого боку, заперечуючи закономірність суспільного розвитку в передбаченні майбутнього, можна «скотитися» до утопічних його конструкцій, що не раз бувало у світовій суспільній думці.

Соціальне проектування є надскладним творчим процесом. С. Кримський і Ю. Павленко у праці «Цивілізаційний розвиток людства» визначають «особливий атрибут історії цивілізації – метачас культур, у якому і виявляються можливості процесуального розкриття абсолютних аспектів людської творчості» [5, с. 16]. Виходячи з цього, вони розглядають проектування майбутнього, вважаючи, що культурно-історичний поступ людства не розвивається як лінійний у часі процес, а має багатовекторну конфігурацію, що охоплює минуле, сучасність і майбутнє. Отже, при проектуванні можливе розкриття абсолютних, тобто ідеальних, аспектів творчості, визначених у конкретно-суб'єктивний спосіб. У такий спосіб не відкидається раціоналістичне бачення, а розширюється спектр його впливу.

Новий світоустрій формується в полі перетину та протистояння трьох фундаментальних тенденцій: модернізації, постмодернізації та демодернізації. Саме у контексті глобалізаційних процесів актуалізується локалізація суспільних процесів і змін. Мегатренди сучасного світового розвитку не можуть бути описані в межах простих лінійних схем, оскільки вони є полілінійними й суперечливими. Визначення цих процесів різняться в межах окремих теоретичних структур, однак важливими є їхні сутнісні характеристики та фактичні наслідки.

Сучасні філософи постулюють поліваріантність процесів і трансформацій у межах усього суспільства, амбівалентність їхніх наслідків. Визнання неоднозначності трансформаційних процесів сучасності стало результатом «провалу» фундаментального проекту «модернізації навздогін» та розуміння розвиненими суспільствами неможливості точного повторення шляху модернізації, що відбувся на Заході. Отже, проблемне поле досліджень окреслюється питаннями щодо сутності сучасних розвинених суспільств, перспективи форм їх існування та розвитку, а також можливих варіантів розвитку незахідного світу.

Фундаментальні зсуви у світовій економіці, політиці, соціальних процесах, культурі набувають біфуркаційного характеру. Вони є предметом дослідження саме як тенденційні. Характерною ознакою сучасності є заперечення власної самобутньої цивілізаційної природи – самозаперечення, яке є результатом трансформаційних (модернізаційних, глобалізаційних) процесів на власному цивілізаційному ґрунті. Транснаціональна конструкція сучасного світу є комплексним продуктом процесів і зусиль учасників згаданих вище процесів. Неоднозначність ситуації, зростання значущих факторів ризику для всього людства активізують науковий інтерес до різного ґатунку моделей майбутньої світобудови та шляхів її втілення в життя. У цьому контексті соціальне проектування як явище, що набуло масовидного характеру реалізації творчих потенцій людства, стало предметом наукових зацікавлень представників соціально-гуманітарних наук.

Існуючі суперечності, у поєднанні з невирішеними проблемами близького минулого, посилюють нестійкість, нестабільність світової системи. Водночас, така ситуація спонукає науковців і філософів до вироблення широкого спектру можливих сценаріїв суспільного розвитку. Актуальними в сучасній суспільній теорії є принципи багатовекторності та поліваріативності соціокультурних практик стосовно майбутнього. Необхідність подолання кризи загальних теорій соціальних організацій актуалізує проблему виявлення нових засад раціонального конструювання майбутнього суспільства, врахування ціннісних домінант етно-національних спільнот.

На сучасному етапі розвитку суспільства важливу роль у діяльності соціальних сфер відіграють технології прогностичних досліджень і соціального проектування, завдання яких полягають у виробленні організаційних моделей вирішення соціальних проблем та координації механізмів їхньої реалізації. Організація їхньої діяльності перебуває під впливом існуючих у суспільстві соціальних проблем, вирішення яких потребує інноваційних дій, заснованих на інтеграції напрацювань соціології, педагогіки, психології під егідою філософії.

Однією з новацій 1970-х років, які вже мали безперечні ознаки інформаційного суспільства, стала обстоювана антропологами адаптація економічних проектів до сформованих культурних реалій. Такі ініціативи як впровадження вільного ринку чи політичного плюралізму, виявилися корисними – тією чи іншою мірою. І хоч ці проекти так і не утвердили в країнах «третього світу» економічне зростання, демократію і соціальну справедливість [2, с. 13], але вони стали осмисленими та теоретично обґрунтованими соціальними проектами ХХ ст.

У середині минулого століття науково-технічна та технологічна революції підводять тенденції інтелектуалізації та секуляризації до практично повного втілення, внаслідок чого соціум зазнає фундаментальних, якісних змін. Для інформаційного суспільства характерною є міграція центру культурного й духовного впливу від традиційних інститутів – церкви, школи, університету, літератури і мистецтва – до нових: телебачення, соціальних мереж та різноманітних сайтів. Якщо основним засобом культурного впливу на громадян у XVII ст. була церковна проповідь, у середині XVIII ст. – театральна сцена, в кінці XIX ст. – промова адвоката в суді, в 30-і роки ХХ ст. – щоденна газета, в 60-ті роки – ілюстрований журнал, то сьогодні – регулярна телепередача, уподобана соціальна група, чи інтернет-видання.

Сучасну культуру, на нашу думку, формують три основні складові: традиційно-гуманітарна, що містить у собі релігію, філософію, традиційну мораль, класичне мистецтво; науково-технічна, або інтелектуальна; і третя – масова. Перша – тією чи іншою мірою сприймається сьогодні застарілою і займає дуже скромне місце. Друга – з одного боку, має величезний престиж, але, з іншого боку, через свою виняткову складність не освоюється переважною більшістю людей і тому лишається культурою обраних. Звідси – відома проблема ліквідації «другої неписьменності», пов'язаної, зокрема, з освоєнням комп'ютера. Третя складова – масова. Вона панує

безроздільно, проте частка культури як творчого начала нерідко існує в ній у мізерній кількості. Саме тому сучасна культура стає все більш ефемерною, поверховою, спрощеною та збідненою. Вона все більше позбавляється морального і релігійного неспокою, філософської проблемності й глибини, адекватної самосвідомості та самооцінки, справжньої духовності. І хоча зовні культурне життя нашого часу рясніє гучними подіями, внутрішньо воно вражене серйозною недугою, переживає глибоку кризу духовності та творчого початку.

Бездуховність сучасності стає все загрозливішою і викликає зростаюче занепокоєння. Ще Ф. Рабле свого часу зауважив, що наука без тісного зв'язку із совістю веде до руйнації душі. Сьогодні це стає все очевиднішим. Наша сучасність часто визначається як велике спустошення душ, що цілком відповідає парадигмі масової культури інформаційного століття. Тому в пошуках шляхів відродження духовності погляди багатьох звертаються до релігії. Французький письменник А. Мальро навіть стверджував, що ХХІ століття буде містичним або його не буде зовсім. Прихильники англо-американського неоконсерватизму вбачали порятунок людства в поверненні до докапіталістичних цінностей, і, насамперед, до релігії. Таке повернення до релігії набуває форм нових релігійних сект, метою яких є заповнення духовного вакууму, та які за формою мають водночас всі ознаки і соціальних і бізнес-проектів.

Учасники французької течії «нова культура» також покладали надії на традиційні ідеали й цінності. А в останні роки тенденція до примату національного над глобальним стає дедалі виразнішим. Підтримувані в інформаційному суспільстві ідеї проекту мультикультуралізму зазнали поразки під хвилию асоціальної поведінки мігрантів-біженців, які заповнили Європу. Свідченням цього стали події політичного життя Західного суспільства останнього року: Брексіт, перемога на виборах національно орієнтованих політиків провідних країн Заходу, заміна принципу «відкритих кордонів» на жорстку антиміграційну риторику. На нашу думку, це є свідченням перегляду політики відкритих демократичних суспільств до прагматичних соціальних проектів з орієнтацією на національні інтереси.

Висновки

Соціальне проектування є засобом майбутнього виходу суспільства відповідно до образу його бажаного стану і є певною критичною реакцією на існуючий стан розвитку соціально-економічних умов, які виступають теоретичним базисом для оновлення соціального устрою та необхідно передумовою самоконструювання суспільства. Для інформаційного суспільства є характерною втрата глибинного змісту ідеалу, що призводить до втрати масштабності соціального проекту, його подрібнення та розкиданості в різних соціальних практиках, спрямованих на досягнення «інтересу» як мети проекту. Ускладнення соціальної організації за рахунок атомізації соціальних практик, з одного боку, та спрощення й уніфікація аксіологічних засад, з іншого боку, приводить, у решті решт, до створення образу суспільст-

ва масової маніпуляції, що у остаточному підсумку стає глобальним соціальним проектом інформаційного суспільства.

Список літератури

1. Балабанов П.И. Методологические проблемы проективной деятельности [Текст] / П.И. Балабанов. – Новосибирск : Наука, 1990. – 200 с.
2. Бистряков І.К. Сталий розвиток України: постмодернізм, простір, методологія управління / І.К. Бистряков // Вісник Національної академії наук України. – 2012. – № 7. – С. 47-53.
3. Дротянко Л.Г. Концепції інформаційного суспільства та культури постмодерну: компаративний аналіз / Л.Г. Дротянко // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – 2006. – № 2 (4). – С. 5-12
4. Клешня Г.М. Особливості соціального проектування в культурі Постмодерну / Г.М. Клешня // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. НАУ, 2014. – №2 (20). – С. 129-133.
5. Кримський С.Б. Цивілізаційний розвиток людства / С.Б. Кримський, Ю.В. Павленко. – К. : Вид-во «Фенікс», 2007 – 316 с.
6. Мотрошилова Н.В. История философии : Запад – Россия – Восток / Н.В. Мотрошилова ; [под ред. проф. А. М.

Руткевич]. (кн. 4 : Философия XX в.) ; 2-е изд. – М. : «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина, 2003. – 448 с.

7. Ороховська Л.А., Мас-медіа інформаційної доби та проблема атомізації суспільства / Л.А. Ороховська // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – 2012. – № 2 (16). – С.52-56
8. Попова И.М. От социального знания к социальной инженерии [Текст] / И.М. Попова // Социологические исследования. – 1988. – № 1. – С. 26-32.
9. Ченбай Н.А. Інноваційні технології в університетській освіті інформаційного суспільства / Н.А. Ченбай // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2015. – № 2(22). – С. 77-80.
10. Шахназаров Г. Глобализация и глобалистика – феномен и теория [Электронный ресурс] / Г. Шахназаров // Pro et Contra. – Режим доступа : <http://pabs.carnegie.m>. – Назва з екрану.
11. Хайдеггер М. Время картины мира / М. Хайдеггер // Время и бытие. – М. : Республика, 1993. – С. 41-63.
12. Ягодзінський С.М. Гуманітарні інновації у просторово-часовому вимірі інформаційного суспільства / С.М. Ягодзінський // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – 2013. – № 2. – С. 81-84.

H. Kleshnya

SOCIAL PROJECTION PLANING AS A WAY OF CREATION OF THE FUTURE IN THE INFORMATION SOCIETY

Cultural and philosophical analysis of social engineering in the context of cultural and civilization expansion process in information age are analyzed.

Keywords: social project, forecasting, cultural and historical experience, information society

A.H. Kleshnya

СОЦИАЛЬНОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ КАК СПОСОБ СОЗДАНИЯ БУДУЩЕГО В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье автор осуществляет культур – философский анализ социального проектирования в контексте культурно-цивилизационного процесса развертывания информационной эпохи.

Ключевые слова: социальный проект, прогнозирование, культурно-исторический опыт, информационное общество

УДК 316.77

У.П. Кошетар

САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ ЛОКАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті розглянуто проблеми самоідентифікації локальних цивілізацій в умовах глобалізації, що супроводжується міграцією і зіткненням культур та обґрунтовується, що проведення політики мультикультуралізму має бути спрямоване на недопущення розпалення міжнаціональних та міжетнічних конфліктів.

Ключові слова: глобалізація, локальні цивілізації, мультикультуралізм, самоідентифікація.

Вступ

Ми живемо в світі, де майже всі країни неоднорідні за своїм складом, де близько 5000 етнічних груп проживають приблизно в 200 країнах і де дві третини з них мають, по крайній мірі, одну значну меншість – етнічну чи релігійну групу, на яку припадає не менше 10 % населення [1, с. 2]. Тому актуальним стає визнання державами культурної самобутності народів і створення сприятливих умов для її реалізації. Свобода вираження своєї ідентичності людьми має забезпечуватися політикою держав, спрямованою на те, щоб уникнути дискримінації в будь-якій галузі суспільного життя (отримання освіти, роботи, просування по службі, участь у політичному житті). Адже нерідко певні групи людей зазнають дискримінації в суспільстві через те, що ведуть спосіб життя, відмінний від того, що його веде більшість у суспільстві, і ця більшість створює умови, які виключають можливість для меншості реалізувати право на такий спосіб життя. Так відбуваються утиски на релігійній, етнічній основі, коли від меншин вимагають відмовитися від своїх звичаїв, традицій і вести спосіб життя, прийнятий більшістю суспільства. Часто меншини виключаються з участі в суспільному житті через свою культурну самобутність.

В умовах глобалізації відбувається більш інтенсивна взаємодія культур, що спричиняє біфуркаційні механізми в світовій спільноті. Посилення міграційних процесів поглиблює нерівноважний стан, обумовлює загостренням релігійних конфліктів. Групи мігрантів, замість прагнення до інтеграції, все більше самоідентифікуються як представники окремої культурно-релігійної традиції, не бачають вести дискурс з титульною нацією. Ці локальні спільноти